

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

กลุ่มตัวอย่างและขนาด

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือ ผู้ป่วยอายุ 12-50 ปี ซึ่งมารับการรักษาที่แผนกอายุรกรรม โรงพยาบาลมหาราชชนนครราชสีมา จำนวน 72 คน เป็นชาย 18 คน หญิง 54 คน ซึ่งมีคุณสมบัติดังนี้

1. เป็นผู้ป่วยที่มาด้วยอาการฆ่าตัวตายด้วยการกินยาฆ่าแมลง โพลีคอน (Attempted suicides)

2. นอนพักรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาลภายในระยะเวลา 7 วัน หลังจากที่พ้นขีดอันตรายจากการป่วยทางกาย

ภายหลังทำบรรณาธิกรณแล้ว ได้คัดเลือกแบบสัมภาษณ์ที่ไม่สมบูรณ์ออกเหลือแบบสัมภาษณ์ที่นำมาประมวลผลได้เพียง 66 ชุด โดยเป็นชาย 17 คน และหญิง 49 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างใช้เอง เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลด้านประชากร สังคมจิตวิทยา และความคิดเกี่ยวกับการพยายามฆ่าตัวตายจำนวน 25 ข้อ

การหาความเที่ยงตรงของแบบสัมภาษณ์

1. ครั้งแรกผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์ มีจำนวนข้อคำถามทั้งหมด 30 ข้อ จากนั้นได้นำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญทางจิตวิทยา เพื่อตรวจสอบถึงความตรงของวัตถุประสงค์ของการวิจัย และตรงตามสิ่งที่ต้องการจะวัดหรือไม่ โดยถือเกณฑ์ความเห็นด้วยของผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่เป็นข้อคัดลिनเพื่อปรับปรุงอีกครั้ง

2. นำแบบสัมภาษณ์ไปทดสอบ (pre-test) โดยได้นำไปทดลองสัมภาษณ์กับผู้ป่วยพยายามฆ่าตัวตาย และภายหลังจากที่ได้ประมวลผลจากการ

pre-test แล้ว ได้นำไปปรับปรุงข้อคำถาม ด้วยการตัดข้อความที่ไม่เหมาะสมและ
เพิ่มข้อคำถามที่จำเป็นบางข้อพร้อมทั้งแก้ไขข้อคำถามที่ผู้ช่วยสามารถจะเข้าใจง่ายและ
ตรงเป้าหมายเป็นการตรวจเช็คความเชื่อถือได้เป็นครั้งที่ 2

2. แบบวัดบุคลิกภาพ MPI หรือ The Maudsley Personality Inventory ฉบับภาษาไทยที่แปล และปรับปรุงโดย สมทรง สุวรรณเลิศ และ
คณะ (2512 : 17 ; Eysenck, 1958 : 1 - 4) ลักษณะของเครื่องมือประ
กอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 48 ข้อ ใช้ประเมินบุคลิกภาพที่แสดงออกใน 2 มิ
ติ (scales) คือ

2.1 มิติสังคม (Extraversion Scale) มี 24 ข้อ แบ่งบุคลิก
ภาพออกเป็น บุคลิกภาพแสดงตัว (Extraversion) และ
บุคลิกภาพเก็บตัว (Introversion)

2.2 มิติความแปรปรวนทางอารมณ์ (Neuroticism scale)
มี 2 ข้อ แบ่งบุคลิกภาพออกเป็นอารมณ์แปรปรวนหัวโหว่ง
(Neuroticism) และอารมณ์มั่นคง (stability) (สมทรง
สุวรรณเลิศ, 2512 : 17)

เกณฑ์มาตรฐานที่ใช้ในการประเมินบุคลิกภาพ

ใช้เกณฑ์ปกติของคนไทย ที่ได้จากผลงานวิจัยของ สมทรง สุวรรณเลิศ
และคณะ ฯ (2512 : 17 - 26) ซึ่งศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาฝึกหัดครู
อายุ 17-28 ปี จำนวน 300 คน เป็นชาย 150 คน หญิง 150 คน บรากรกว่า
คะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับ Extraversion scale และ
Neuroticism scale มีดังนี้

MTI	จำนวน	X	Sd
Extraversion Scale	300	25.50	6.88
Neuroticism Scale	300	24.39	5.40

3. แบบวัดสุขภาพจิต SCL-90 หรือ Symptom Checklist-90 ฉบับภาษาไทยที่แปลและปรับปรุงโดย ละเอียต ชูประยูร และคณะ (2521 : 9 - 11 ; Derogatis, 1973 : 13 - 25) นักจิตวิทยาแห่งโรงพยาบาลสมเด็จพระยา ลักษณะของ เครื่องมือเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนให้ค่า (rating scale) ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถามแสดงอาการต่าง ๆ ด้วยคำถามสั้น ๆ 90 ข้อ ใช้ประเมินสุขภาพจิตใน 9 กลุ่มอาการคือ

- 3.1 กลุ่มอาการผิดปกติทางร่างกาย (Somatization Dimension : Som)
- 3.2 กลุ่มอาการย้ำคิดย้ำทำ (Obsessive-Compulsive Dimension : O-C)
- 3.3 กลุ่มอาการของความรู้สึกไม่ชอบติดต่อกับบุคคลอื่น (Interpersonal Sensitivity Dimension : IS)
- 3.4 กลุ่มอาการของอารมณ์ซึมเศร้า (Depressive Dimension : D)
- 3.5 กลุ่มอาการและพฤติกรรมที่เกี่ยวกับความวิตกกังวล (Anxiety Dimension : A)
- 3.6 กลุ่มอาการก้าวร้าว (Hostilily Dimension : H)
- 3.7 กลุ่มอาการกลัวโดยไม่มีเหตุผล (Phobic Anxiety Dimension : PH)
- 3.8 กลุ่มอาการหวาดระแวง (Paranoid Ideation Dimension : PAR)
- 3.8 กลุ่มอาการโรคจิต (Psychoticism Dimension : Psy)

เกณฑ์มาตรฐานที่ใช้เป็นหลักในการประเมินสุขภาพจิต

ใช้เกณฑ์ปกติของคนไทย ที่ได้จากผลงานวิจัยของ ละเอียต ชูประยูร และคณะ (2521 : 12 - 15) ศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนพยาบาล โรงเรียนพยาบาลพระปิ่นเกล้า นักเรียนนายเรือ นักเรียนจำอากาศ นักเรียนโรงเรียนสารพัดช่าง และบุคคลอื่น ๆ ที่สุ่มจากคนปกติที่ไม่มีการเจ็บป่วยทางจิต จำนวน 525 คน เป็นชาย 232 คน หญิง 193 คน อายุระหว่าง 15-57 ปี ปรากฏว่า คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มอาการสุขภาพจิตในคนปกติทั่วไป มีดังนี้

กลุ่มอาการสุขภาพจิต	X	Sd
Som	0.64	0.66
O - C	1.19	0.59
IS	1.04	0.56
D	0.93	0.51
A	0.85	1.10
H	0.77	0.61
PH	0.70	0.62
PAR	0.99	0.71
PSY	0.71	0.55

ความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบทดสอบ SCL-90

กนกรัตน์ สุชะตุงคะ (2523 : 17 - 20) ได้หาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถามโดยใช้ Known group technique กับนักเรียนโรงเรียนประจันตราษฎร์บำรุง อำเภอประจันตคาม ปราจีนบุรี จำนวน 50 คน และคนไข้จากแผนกจิตเวชศาสตร์ โรงพยาบาลศิริราช จำนวน 30 คน เปรียบเทียบผลจากกลุ่มตัวอย่างทั้งสอง โดยใช้ t-test พบว่าคะแนนเฉลี่ยสุขภาพจิตในทุกกลุ่มอาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังแสดงไว้ในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบสุขภาพจิตของนักเรียนประจันตราษฎร์บูรณ์
และคนใช้จิกเวช

กลุ่มอาการทาง สุขภาพจิต	นักเรียน			ผู้ป่วยจิกเวช			t
	N	$\bar{X}$	S ²	N	$\bar{X}$	S ²	
รู้สึกป่วยทางกาย	50	0.71	0.12	30	1.15	0.37	-3.67*
ฆ่าคิดฆ่าทำ	50	1.34	0.17	30	1.90	0.38	-4.41*
ไม่ชอบติดต่อกับคนอื่น	50	1.35	0.27	30	1.49	0.42	-7.21*
ซึมเศร้า	50	1.21	0.20	30	1.60	0.33	-2.93*
วิตกกังวล	50	1.01	0.14	30	1.56	0.38	-4.42*
ก้าวร้าว	50	0.66	0.16	30	1.27	0.45	-4.52*
กลัวโดยไม่มีเหตุผล	50	0.88	0.31	30	1.37	0.63	-2.36*
หวาดระแวง	50	1.05	0.33	30	1.41	0.63	-2.18*
โรคจิต	50	0.90	0.20	30	1.37	0.40	-3.56*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ความเชื่อถือได้ (Reliability) ของแบบทดสอบ SCL-90

กนกรัตน์ สุขะคงคะ (2523 : 17 - 20) ได้หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างนักเรียนโรงเรียนประจันตราษฎร์บำรุง จำนวน 50 คน โดยใช้ Alpha Coefficient ได้ผลดังนี้

กลุ่มอาการทางสุขภาพจิต	ค่าความเชื่อมั่น
รู้สึกป่วยทางกาย	0.61
ย้ำคิดย้ำทำ	0.62
ไม่ชอบติดต่อกับคนอื่น	0.69
ซึมเศร้า	0.68
วิตกกังวล	0.62
ก้าวร้าว	0.60
กลัวโดยไม่มีเหตุผล	0.62
หวาดระแวง	0.77
โรคจิต	0.66
รวมทั้งฉบับ	0.91

วิธีการรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา ได้จากวิธีการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. การพูดคุย เมื่อพบผู้ป่วยครั้งแรก ผู้วิจัยจะพูดคุยกับผู้ป่วย เกี่ยวกับเรื่องทั่ว ๆ ไปก่อน ทั้งนี้เพื่อสร้างสัมพันธภาพกับผู้ป่วย เพื่อให้ผู้ป่วยเกิดความคุ้นเคย และไว้วางใจผู้วิจัย อีกทั้งยังช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดและช่วยลดความเศร้าโศกเสียใจแก่ผู้ป่วยไปในตัวด้วย ในขั้นนี้อาจเรียกได้ว่า การทำจิตบำบัดแบบประคับประคอง ผู้ป่วยจะได้รู้สึกสบายใจ และพร้อมที่จะให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัยอย่างเต็มที่ และใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด

2. การสัมภาษณ์ เมื่อผู้ป่วยเกิดความคุ้นเคยและไว้วางใจผู้วิจัยแล้ว ผู้วิจัยก็จะทำการสัมภาษณ์ผู้ป่วยด้วยแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลด้านประชากร สังคมจิตวิทยาของผู้ป่วย

3. การทดสอบ ทดสอบเป็นรายบุคคล โดยให้ผู้ป่วยเป็นคนตอบแบบทดสอบเอง ยกเว้นในกรณีที่ผู้ป่วยไม่สามารถอ่านหนังสือได้ ผู้วิจัยจะใช้วิธีการอ่านให้ผู้ป่วยฟัง เพื่อหลีกเลี่ยงกับความผิดพลาดและการตอบไม่ตรงกับความเป็นจริงให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ในระยะเริ่มต้นผู้วิจัยจะพูดคุยกับผู้ป่วยเกี่ยวกับข้อมูลอื่น ๆ ก่อน ทั่วไปก่อน ทั้งนี้เพื่อสร้างความคุ้นเคยกับผู้ป่วย หลังจากนั้นจึงเริ่มทำการทดสอบโดยผู้ป่วยทุกคนจะได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับการทำแบบทดสอบ วัตถุประสงค์ของการศึกษา พร้อมทั้งการขอความร่วมมือให้ตอบตรงตามความเป็นจริงในการตอบคำถามนี้ โดยที่ผู้ป่วยไม่ต้อง เขียนชื่อและนามสกุล

4. การสังเกต ในระหว่างการสัมภาษณ์และการทดสอบนั้น ผู้วิจัยจะใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมของผู้ป่วย ไปด้วย ทั้งนี้เพื่อจะได้สังเกตความพร้อมและความสอดคล้องของข้อเท็จจริงที่ผู้ป่วยให้ขณะตอบแบบทดสอบ ถ้าเกิดความเบื่อหน่ายหรือเศร้า โศก เสียใจมากจนขาดความพร้อมที่จะให้ข้อมูลต่อไป ผู้วิจัยจะหยุดการสัมภาษณ์ทันทีแล้วค่อยนัดต่อไปในวันถัดไป ส่วนในกรณีที่ผู้ป่วยตอบไม่ตรงคำถามหรือไม่เข้าใจผู้วิจัยก็จะอธิบายให้ผู้ป่วยฟังใหม่อีกครั้ง

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ภายหลังการรวบรวมข้อมูลแล้ว ได้นำแบบสัมภาษณ์ตลอดจนแบบทดสอบมาวิเคราะห์ข้อมูลในรูปของตาราง รูปแผนภูมิ กราฟ ตลอดจนการแปลผลความหมายของข้อมูล การตีความหมายมีขั้นตอนต่าง ๆ ความแปรปรวน การใช้อัตราส่วนร้อยละ และการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนจากแบบทดสอบ ดังนี้

1. การอธิบายลักษณะทางด้านประชากร สังคมจิตวิทยา ของกลุ่มตัวอย่าง โดยนำข้อมูลเชิงคุณภาพมาอธิบายร่วมกับตารางแสดงอัตราส่วนร้อยละ

2. ทดสอบสมมุติฐาน

- 2.1 คำนวณค่าร้อยละชนิคบุคลิกภาพผู้ป่วย
- 2.2 คำนวณค่าเฉลี่ย (X) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Sd) ของคะแนนบุคลิกภาพผู้ป่วยจากแบบทดสอบบุคลิกภาพ MPI
- 2.3 ทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยบุคลิกภาพผู้ป่วยกับเกณฑ์มาตรฐานปกติ โดยใช้ t-test
- 2.4 คำนวณค่าร้อยละของผู้ป่วยที่ได้ค่าเฉลี่ยกลุ่มอาการสุขภาพจิตสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานปกติ
- 2.5 คำนวณค่าเฉลี่ย (X) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Sd) ของคะแนนสุขภาพจิตผู้ป่วยจากแบบทดสอบสุขภาพจิต SCL-90
- 2.6 ทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยกลุ่มอาการสุขภาพจิตของผู้ป่วยกับเกณฑ์มาตรฐานปกติ โดยใช้ t-test

กรณีที่มีตัวอย่างเดียว

$$t = \frac{\bar{X} - \mu}{\frac{\sigma}{\sqrt{n}}}$$

x	เป็นค่าเฉลี่ยกลุ่มตัวอย่าง
μ	เป็นค่าเฉลี่ยของประชากร
σ	เป็นความเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากร
n	เป็นจำนวนข้อมูลในกลุ่มตัวอย่าง

กรณีที่มีกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่ม

$$z = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{s_1^2}{n_1} + \frac{s_2^2}{n_2}}}$$

- x₁ เป็นค่าเฉลี่ยกลุ่มตัวอย่างที่ 1
- x₂ เป็นค่าเฉลี่ยกลุ่มตัวอย่างที่ 2
- s₁ เป็นความเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่างที่ 1
- s₂ เป็นความเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่างที่ 2
- n₁ เป็นจำนวนข้อมูลในกลุ่มตัวอย่างที่ 1
- n₂ เป็นจำนวนข้อมูลในกลุ่มตัวอย่างที่ 2

2.7 หาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนน ในแบบทดสอบบุคลิกภาพ MPI กับคะแนนในแบบทดสอบสุขภาพจิต SCL-90 โดยใช้ Pearson Product Moment Coefficient(r) (วิเชียร เกตุสิงห์, 2526 : 33 - 36)

สูตร
$$r = \frac{N \sum xy - (\sum x)(\sum y)}{\sqrt{\{N \sum x^2 - (\sum x)^2\} \{N \sum y^2 - (\sum y)^2\}}}$$

- r เป็นสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร x กับตัวแปร y
- x เป็นผลรวมของข้อมูลที่วัดได้จากตัวแปร x
- y เป็นผลรวมของข้อมูลที่วัดได้จากตัวแปร y
- xy เป็นผลรวมของผลคูณระหว่างค่าตัวแปร x และ y
- x² คือ ผลรวมของกำลังสองของข้อมูลจากตัวแปร x
- y² คือ ผลรวมของกำลังสองของข้อมูลจากตัวแปร y
- N คือ จำนวนข้อมูลหรือจำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

2.8 กำหนดระดับแห่งความมีนัยสำคัญ (Level of significant) ในการทดสอบสมมุติฐานที่ระดับ 0.05